

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ «ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ – ΦΥΣΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	662005	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	2^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ – ΦΥΣΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>		ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις		3	6
<i>Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο 4.</i>			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>Υποβάθρου, Γενικών Γνώσεων, Επιστημονικής Περιοχής, Ανάπτυξης Δεξιοτήτων</i>	Επιστημονικής Περιοχής		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	ΟΧΙ		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ΕΛΛΗΝΙΚΗ		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ΟΧΙ		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://www.environmentalprotection.gr/?page_id=152		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.

Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α

- Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης
- Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και Παράρτημα Β
- Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων

Στόχος του μαθήματος **Χωροταξία – Φυσικός Σχεδιασμός** είναι να εμβαθύνουν και να κατανοήσουν οι φοιτητές την αναγκαιότητα του συσχετισμού των ζητημάτων προστασίας και ανάδειξης του περιβάλλοντος, σε συνάρτηση με τον συνολικότερο χωρικό προγραμματισμό και σχεδιασμό του αναπτυξιακού προτύπου της χώρας, σε εθνικό, περιφερειακό και υπερτοπικό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται οι αντίστοιχες πολιτικές που έχουν διαμορφωθεί στην Ε.Ε.

Αναπτύσσονται βασικές έννοιες για τη χωροταξία και τις σχέσεις της με την περιφερειακή ανάπτυξη και το ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον. Ειδικότερα, γίνεται αναφορά στον

κομβικό ρόλο του πλέγματος των οικισμών καθώς και σε θέματα μεθοδολογικής εκπόνησης χωροταξικών και ρυθμιστικών μελετών. Επιχειρείται επίσης, προσέγγιση των πεδίων των ρυθμιστικών επεμβάσεων σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο και τέλος γίνεται αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο και στην προσπάθεια εφαρμογών χωροταξικού σχεδιασμού σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση να:

Έχει κατανοήσει βασικές έννοιες που διέπουν το χώρο, την ανάγκη ανάλυσης, οργάνωσης και ρύθμισής του, την ιστορική προέλευση των ορισμών Χωροταξία και Φυσικός Σχεδιασμός, καθώς και την εφαρμογή του Χωροταξικού Σχεδιασμού σε διεθνές και εθνικό επίπεδο.

Έχει γνώση σε ότι αφορά στον τρόπο συγκρότησης των οικιστικών δικτύων, των σχέσεων τους με τα συστήματα συγκέντρωσης της παραγωγής, τα δίκτυα υποδομών και μεταφορών, τις ανταλλαγές, τις διαδικασίες αστικοποίησης τις ιεραρχήσεις των οικισμών. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στις χωρικές διαρθρώσεις των μεγάλων αστικών και μητροπολιτικών περιοχών, του αγροτικού δικτύου οικισμών, στα φαινόμενα διάχυσης και αλληλοδιείσδυσης που τα διατρέχουν.

Να διακρίνει τα πεδία ρυθμιστικών επεμβάσεων που αναφέρονται στα χωρικά και τομεακά επίπεδα σχεδιασμού και στις μετεξελίξεις αυτών από τον ιεραρχημένο ορθολογικό σχεδιασμό στα στρατηγικά και τομεακά προγράμματα δράσης. Είναι επίσης **σε θέση να κάνει συσχετισμούς και συγκριτικές αντιπαραθέσεις** μεταξύ των ρυθμιστικών επεμβάσεων στα διάφορα χωρικά επίπεδα (εθνικό, περιφερειακό, τοπικό) με το σύστημα διοίκησης και το θεσμικό πλαίσιο, που αναφέρεται σε κάθε ένα από τα πιο πάνω επίπεδα.

Να εκτιμήσει το πώς αναπτύσσονται οι τομείς και οι τρόποι ανάλυσης των στοιχείων που είναι αναγκαία στα διάφορα πεδία και χωρικά επίπεδα ρυθμίσεων. Επίσης, **να γνωρίζει, να καταγράφει, να αξιολογεί και να ερμηνεύει** τα βασικά στατιστικά δεδομένα, που έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με τη Χωροταξία και το Φυσικό Σχεδιασμό.

Να αναλύει τεκμηριωμένα τις **χρήσεις εδάφους** ως εικόνα των ανθρώπινων δραστηριοτήτων – λειτουργιών επί του εδάφους (ανθρωπογενές – φυσικό περιβάλλον) και ως ακροτελεύτιος καταστατικός χάρτης του χωροταξικού σχεδιασμού. Στο υφιστάμενο αλλά και σε ένα επιδιωκόμενο πλαίσιο χρήσεων γης, εμφανίζονται συχνά δυσλειτουργικές αντιθέσεις, είναι κατά συνέπεια αναγκαίο να διερευνώνται και να διασφαλίζονται οι απαραίτητες προϋποθέσεις συμβατότητας (των χρήσεων) επί του εδάφους.

Να αναλύει και υπολογίζει, μέσω διαθέσιμων μεθοδολογιών εκπόνησης Χωροταξικών και Ρυθμιστικών Μελετών. Ιδιαίτερη αναφορά για τον ελληνικό χώρο γίνεται στα πεδία χωρικών-ρυθμιστικών επεμβάσεων σε τοπική κλίμακα (Τ.Α.Π, Ε.Χ.Μ, Τομεακά Προγράμματα) και στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο του χωρικού σχεδιασμού εν γένει.

Να αξιολογεί σχετικές αναφορές και συσχετίσεις με τα προγράμματα και τις εφαρμογές της Ε.Ε., που ευθέως συνδέονται με τη ρύθμιση του χώρου, το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, τις διασυνοριακές σχέσεις, τη διαπεριφερειακή πολιτική, τα δίκτυα πόλεων κ.λπ.

Να συνεργάζεται για να δημιουργήσει και να παρουσιάσει μελέτες και εργασίες σχετικές με τα παραπάνω αντικείμενα.

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα:

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών

Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις

Λήψη αποφάσεων

Αυτόνομη εργασία

Ομαδική εργασία

Εργασία σε διεθνές περιβάλλον

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Σχεδιασμός και διαχείριση έργων

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην

πολυπολιτισμικότητα

Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον

Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής

υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής

σκέψης

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Λήψη αποφάσεων
- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- **Εισαγωγή – Βασικές έννοιες – Ορισμοί**
 - Ο χώρος ως υλικό αποτέλεσμα.
 - Οι χωρικές διαστάσεις της Ανάπτυξης.
- **Κριτήρια προσδιορισμού χωρικών ενοτήτων ρύθμισης**
 - Φυσικός χώρος.
 - Οικονομικός χώρος.
 - Διοικητικός χώρος.
 - Χωρικά κύτταρα.
 - Είδη περιφερειακών ζωνών.
 - Οικιστικά δίκτυα.
- **Ο Ιστορικός Χώρος ως πεδίο αναφοράς των χωρικών ρυθμίσεων**
 - «Ιστορικό Τοπίο».
 - «Πολιτιστικό Τοπίο».
 - «Πολιτιστική Κληρονομιά».
 - «Πολιτιστικό Περιβάλλον».
 - «Πολιτιστικό Οικοσύστημα».
 - Συνθετική Προσέγγιση του όρου «Ιστορικός Χώρος».
 - «Αστική Ανάπτυξη».
 - «Περιφερειακή Ανάπτυξη».
 - «Χωρική Ρύθμιση».
- **Οικιστική Ανάπτυξη**
 - Οι οικισμοί ως σημεία χωρικής αναφοράς.
 - Συστήματα οικιστικών δικτύων.
 - Αστικοποίηση.
 - Πληθυσμιακές συγκεντρώσεις – μετακινήσεις (τυπικές και άτυπες) – κοινωνικά

χαρακτηριστικά.

- **Μεθοδολογίες εκπόνησης χωροταξικών – ρυθμιστικών μελετών I**
 - Τα βασικά μεθοδολογικά βήματα.
 - Μέθοδοι συλλογής - ανάλυσης - απεικόνισης στοιχείων.
 - Σχέσεις μεθοδολογικών και χωρικών επιπέδων Προγραμματισμού – Σχεδιασμού.
- **Μεθοδολογίες εκπόνησης χωροταξικών – ρυθμιστικών μελετών II (Τομείς Έρευνας I).**
 - Φυσικά Δεδομένα.
 - Υπέδαφος.
 - Έδαφος.
 - Ατμόσφαιρα.
 - Κλίμα.
- **Μεθοδολογίες εκπόνησης χωροταξικών – ρυθμιστικών μελετών II (Τομείς Έρευνας II).**
 - Πρόληψη και αντιμετώπιση εκτάκτων φαινομένων.
 - Πρόληψη και αντιμετώπιση κινδύνων από φυσικές, τεχνολογικές και περιβαλλοντικές καταστροφές και η διασύνδεση ανά επίπεδο χωρικής ρύθμισης.
- **Μεθοδολογίες εκπόνησης χωροταξικών – ρυθμιστικών μελετών III (Τομείς Έρευνας III).**
 - Πληθυσμός.
 - Οικονομία.
 - Χρήσεις Εδάφους.
 - Διάρθρωση Λειτουργιών.
- **Πεδία Ρυθμιστικών Επεμβάσεων I.**
 - Ιστορικές αναφορές στο Χωρικό Προγραμματισμό – Σχεδιασμός.
 - Περιφερειακός Προγραμματισμός και Χωροταξικός – Φυσικός Σχεδιασμός.
 - Χωρικά επίπεδα Προγραμματισμού – Σχεδιασμού.
 - Οι χωρικές διαστάσεις του διοικητικού συστήματος.
 - Θεσμοί και νόμοι.
 - Φορείς για τη Χωροταξία – Πολεοδομία.
- **Πεδία Ρυθμιστικών Επεμβάσεων II**
 - Ευρωπαϊκή Πολιτική (Χωροταξία, Περιφερειακή Ανάπτυξη, Πολιτική Συνοχής, Περιβάλλον, TEN T – TEN E).
 - Στρατηγικός Σχεδιασμός – ΕΣΠΑ.
- **Εφαρμογές στην Ελλάδα και στον Ευρωπαϊκό Χώρο I**
 - Επισκόπηση του Χωρικού Σχεδιασμού στην Ελλάδα – Εφαρμογές.
 - Περίοδος 1960-1981.
 - Περίοδος 1981-2013.
 - Περίοδος 2014-2020.
- **Εφαρμογές στην Ελλάδα και στον Ευρωπαϊκό Χώρο II**
 - Εφαρμογές Χωροταξικού Σχεδιασμού στην Ε.Ε.
 - Περίοδος 1981-2000.
 - Περίοδος 2000-2006.
 - Περίοδος 2007-2013.
 - Περίοδος 2014-2020.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ & ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

<p>ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</p>	<p>Πρόσωπο με πρόσωπο, Σύγχρονα και ασύγχρονα μέσα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης</p>													
<p>ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές</p>	<ul style="list-style-type: none"> Πρόσβαση σε βάση δεδομένων και εξειδικευμένο λογισμικό κωδικοποίησης, αναζήτησης και διαχείρισης της περιβαλλοντικής, χωροταξικής και πολεοδομικής νομοθεσίας. Ηλεκτρονική επικοινωνία με φοιτητές & ηλεκτρονική υποβολή εργασιών. Υποστήριξη εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσω της ιστοσελίδας. Παρουσιάσεις PowerPoint, video και συνδέσεις με εξειδικευμένες ιστοσελίδες μέσω internet. 													
<p>ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ. Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης ώστε ο συνολικός φόρτος εργασίας σε επίπεδο εξαμήνου να αντιστοιχεί στα standards του ECTS</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Δραστηριότητα</th> <th>Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Διαλέξεις</td> <td>39</td> </tr> <tr> <td>Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας</td> <td>60</td> </tr> <tr> <td>Εκπαιδευτικές επισκέψεις/εκδρομή</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>Συγγραφή εργασίας (ομαδικής)</td> <td>45</td> </tr> <tr> <td>Σύνολο Μαθήματος</td> <td>150</td> </tr> </tbody> </table>	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου	Διαλέξεις	39	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	60	Εκπαιδευτικές επισκέψεις/εκδρομή	6	Συγγραφή εργασίας (ομαδικής)	45	Σύνολο Μαθήματος	150	
Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου													
Διαλέξεις	39													
Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	60													
Εκπαιδευτικές επισκέψεις/εκδρομή	6													
Συγγραφή εργασίας (ομαδικής)	45													
Σύνολο Μαθήματος	150													
<p>ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.</p>	<p>Τελική προφορική εξέταση (50%) Γραπτή εργασία (40%) Εξέταση προόδου (10%)</p>													

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αγγελίδης Μ., Χωροταξικός Σχεδιασμός, Ε.Μ.Π, εκδόσεις Συμμετρία, Αθήνα 1991.
2. Αραβαντινός Α., Πετρίδης Ι., Περιφερειακοί Προγραμματισμοί, Ανάτυπο από τα Τεχνικά Χρονικά, τεύχος 3, Αθήνα 1965.
3. Αραβαντινός Α., Λουκάκης Π. κ.ά., Χωροταξική Μελέτη και Οικιστική αναδιάρθρωση του νομού Ηλείας, Αρχιτεκτονικά Θέματα, Ετ. Επιθεώρηση, Αθήνα 1967.
4. Βάϊου Ντ., Βασενχόβεν Λ. κ.ά., Κείμενα στη Θεωρία και στην Εφαρμογή του Πολεοδομικού και του Χωροταξικού Σχεδιασμού, επιμέλεια Γεωργουλής Δ., εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1995.
5. Βαρελίδης Γ., «Δυνατότητες Διαχείρισης της Περιαστικής Γης με Αυθαίρετη Δόμηση», τμητικός επιστημονικός τόμος για ομότ. καθηγητή Παντείου Παν/μίου Παύλο Λουκάκη, GUTENBERG, σ. 43-

78, Αθήνα 2013.

6. Βαρελίδης Γ., «*Το Μεταπολεμικό Πεδίο Ανάπτυξης της Πολεοδομίας – Χωροταξίας μέσα από το Έργο του Παύλου Λουκάκη*». Συνέδριο ΕΜΠ «170 χρόνια Πολυτεχνείο, οι Μηχανικοί και η Τεχνολογία στην Ελλάδα», τόμος Β', έκδ. ΕΜΠ, σ. 272-290, Αθήνα 2012.
7. Γεράρδη Κλ., *Λειτουργική ταξινόμηση ελληνικών οικισμών*, Διδακτορική Διατριβή, Ε.Μ.Π 1977.
8. Γεράρδη Κλ., *Εισαγωγή στη Χωροταξία και Αναπτυξιακή Πολιτική*, Σημειώσεις μαθημάτων, Ε.Μ.Π-Τμήμα Αρχιτεκτόνων.
9. Γεωργουλής Δ., *Ζητήματα Θεωρίας στον Αστικό Σχεδιασμό*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1993.
10. Γιώτη-Παπαδάκη, Ο., (2012). 'Νέος αναπτυξιακός σχεδιασμός για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα' στο 17^ο επιστημονικό συνέδριο του συνδέσμου Ελλήνων περιφερειολόγων 'Το Μέλλον του αναπτυξιακού σχεδιασμού και χωροταξικού σχεδιασμού της Ελλάδας' 25/02/2012 Δελφοί, 439-448
11. Derguau Max, *Ανθρωπογεωγραφία*, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1987.
12. Ε.Μ.Π-Σ.Π.Ε, *Χωροταξική Μελέτη Πελοποννήσου*, Αθήνα 1973.
13. Ε.Μ.Π-Σ.Π.Ε, *Χωροταξική Μελέτη Ηπείρου-Θεσσαλίας*, Αθήνα 1973.
14. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, *Πράσινο Βιβλίο για το Αστικό Περιβάλλον*, Λουξεμβούργο 1990.
15. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, *Αστικό Περιβάλλον. Συμβουλές Εμπειρογνομόνων*, Λουξεμβούργο 1991.
16. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Γενική Δ/ση Περιφερειακής Πολιτικής, *Ευρώπη 2000. Προοπτικές ανάπτυξης του Κοινοτικού Εδάφους*, Βρυξέλλες-Λουξεμβούργο 1992.
17. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Περιφερειακή Πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, *Ευρώπη 2000+. Συνεργασία για τη Χωροταξία στην Ευρώπη*, Λουξεμβούργο 1994.
18. European Union, Regional Policy and Cohesion, Regional development studies, *Development prospects of the central Mediterranean regions (Mezzogiorno-Greece)*, Luxemburg 1995.
19. Καυκαλάς Γρ., *Περιφερειακή οργάνωση της βιομηχανίας στην Ελλάδα*, Διδακτορική Διατριβή, Α.Π.Θ.
20. Κατοχιανού Δ., Μαρκογιαννάκη Ε., Το ελληνικό σύστημα αστικών κέντρων, Κ.Ε.Π.Ε, *Επιστημονικές Μελέτες 29*, Αθήνα 1989.
21. Κατοχιανού Δ. κ.ά, Διαπεριφερειακή Ανάλυση και Πολιτική και βασικά στοιχεία κατά περιφέρεια και νομό, Κ.Ε.Π.Ε, *Επιστημονικές Μελέτες 19*, Αθήνα 1995.
22. Καυκαλάς Γρ., Γιαουτζή Μ., επιμέλεια, Μάρξ, Ενγκελς, Βέμπερ, Πάρκ, Μπερτζές, Καστέλς, Λοζκίν, Σίμλ, Λεφέβρ, *Η πόλη στο κεφαλαιοκρατικό σύστημα*, εκδόσεις Οδυσσεάς, Αθήνα 1977.
23. Κούρος Θ., Λουκάκης Π., Μίχος Ν., Ωραιοπούλου Λ., *Τεχνική Υποδομή και Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα*, Ι.Π.Α, Τιμητικός τόμος στην μνήμη του Σ. Καράγιωργα, Αθήνα 1988.
24. Κουσιδώνης Ι., *Λειτουργική περιφερειοποίηση. Εφαρμογή στη διερεύνηση του ελληνικού χώρου*, Θεσσαλονίκη 1983.
25. Λαγόπουλος Λ., *Διερεύνηση του δικτύου αστικών οικισμών στην Ελλάδα*, Έρευνα Α.Π.Θ, Θεσσαλονίκη 1982.
26. Λαγόπουλος Λ., *Το σύστημα Προγραμματισμού στην Ελλάδα*, Έρευνα Α.Π.Θ, Θεσσαλονίκη 1986.
27. Lauschman E., *Grundlagen einer theorie der Regionalpolitik*, Banol II 3, Auflage H, Schroder Verlag, Hannover 1976.
28. Λουκάκης Π., Περιφερειακές σχέσεις και τάσεις εξέλιξης του δικτύου αστικών κέντρων της Ελλάδας, *Επιθ. Κοινωνικών Ερευνών*, τεύχος 28, Αθήνα 1976.
29. Λουκάκης Π., *Πολεοδομικά προβλήματα της Πρωτεύουσας και θεσμικές παρεμβάσεις μετά το 1943*, Ειδική έκδοση ΣΑΔΑΣ-Υ.ΠΟ, Η Αθήνα τον 20ο αιώνα, Αθήνα 1985.
30. Λουκάκης Π., *Εξειδίκευση δεικτών τεχνικής και κοινωνικής υποδομής για μια συστηματική κατάταξη προβληματικών περιοχών. Η περίπτωση της Περιφέρειας Αν. Μακεδονίας-Θράκης*, Ερευνητικό Πρόγραμμα Δ.Π.Θ, Ξάνθη 1991.
31. Λουκάκης Π., Ζητήματα σχετικά με τα χωρικά επίπεδα εφαρμογής του Χωροταξικού

Προγραμματισμού και Σχεδιασμού στην Ελλάδα, Τόπος: Αφιέρωμα Χωροταξία-Περιβάλλον, 8/94.

32. Λουκάκης, Π., (2014). 'Σκέψεις για τη διατύπωση στρατηγικών προσέγγισης (ή αποκατάστασης) της εσωτερικής ομοιογένειας, λειτουργικότητας και συνοχής των Καλλικρατικών Δήμων με στόχο την ενδογενή ανάπτυξη στα Πρακτικά του 18ου Επιστημονικού Συνεδρίου 'Περιφερειακή Εξειδίκευση και Επιχειρηματικότητα', Σύνδεσμος Ελλήνων Περιφερειολόγων, ΤΕΙ Κρήτης, Πολυτεχνείο Κρήτης, Περιοδικό Regional Science Inquiry, Πανεπιστήμιο των Ορέων, Κρήτη, 20-25.
33. Λουκάκης Π., Δεμαθάς Ζ., Σχεδιασμός και διοίκηση Μητροπολιτικών κέντρων: η περίπτωση της Αθήνας, *Συστήματα διοίκησης Μητροπολιτικών περιοχών, Διοίκηση και Πολιτεία. Μελέτες 11*, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1994.
34. Λουκάκης Π., *Οικονομικές και Χωρικές επιπτώσεις στην Αττική από την κατασκευή του νέου αεροδρομίου Ελευθέριος Βενιζέλος στα Μεσόγεια*, εισήγηση στο Διεθνές Συνέδριο Αθήνα-Αττική. *Στρατηγικός Σχεδιασμός για μια βιώσιμη ανάπτυξη*, Αθήνα, Μάιος 1996.
35. Λουκάκης Π., Θεοδωρά Γ., Περιφερειακά πλαίσια χωροταξικού σχεδιασμού και αιεφόρου ανάπτυξης. Θεσμικές ρυθμίσεις και προοπτικές εφαρμογής, 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την Πολεοδομία, Χωροταξία και Περιφερειακή Ανάπτυξη, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, 24-27 Σεπτεμβρίου 2009.
36. Λουκάκης Π., Θεοδωρά Γ., Τάσεις εξέλιξης στο δίκτυο των αστικών κέντρων στην Ελλάδα, «Αστική Ανάπτυξη στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση: Τάση και Προοπτικές», Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, 2011.
37. Λουκάκης Π., Ζητήματα Εδαφικής και Κοινωνικής συνοχής και χωρικών ρυθμίσεων στους Καλλικρατικούς Δήμους, 17ο Επιστημονικό Συνέδριο του Συνδέσμου Ελλήνων Περιφερειολόγων, Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας, Λαμία 2012.
38. Λουκάκης Π., Θεοδωρά Γ., Αστική- Αγροτική Ανάπτυξη. Σύγχρονες σχέσεις και αλληλεπιδράσεις «Αγροτική οικονομία, ύπαιθρος χώρος, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη», 11ο Τακτικό Επιστημονικό Συνέδριο, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα 2013. Λουκάκης Π., Μωραΐτου Ι., (2015), «Αναζήτηση Χωρικών Συμμαχιών και Εδαφικής συνοχής για μια ολοκληρωμένη αναδιάρθρωση του οικιστικού δικτύου της Ελλάδας» Βόλος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
39. Λουκάκης, Π., Μωραΐτου, Ι., (2013). 'Η πολεοδομική και χωροταξική «άνοιξη» κατά τη δεκαετία του 1960 στην Κρήτη' στο Συλλογικό τόμο 'Κρήτη 1913-2013 Αρχιτεκτονική και Πολεοδομία', Αμαλία Κωτσάκη (επιμ.), Χανιά, 2014, 55-58.
40. Moraitou, I., 2002, "The Economic Dimension of an Intelligent Management of Urban Cultural Heritage in Europe", Proc. of the VI International Conference "Protection and restoration of the Environment", Skiathos, Greece.
41. Moraitou, I., 2002, "Controlling Complex Thematic Indicators: A challenging role", Proc. of the VI International Conference "Protection and restoration of the Environment", Skiathos, Greece.
42. Moraitou, I., 2009, «The Heritage as an Object of the EU Policies; What are the Consequences in the Development Process and in the Quality of Life in the Southeast Mediterranean Space of the EU. Case Studies». ULB Faculty of Science, March 2009, Brussels, Belgium (<http://theses.ulb.ac.be/ETD-db/collection/available/ULBetd-03122009-114642/>).
43. Μωραΐτου, Ι., (2014). 'Συνοχή και Τοπική Ανάπτυξη: Αναγκαίες Πολιτικές, Θεσμοί και Εργαλεία για την υπέρβαση της κρίσης', στο Συνέδριο «Η Ελληνική Οικονομία από την Κρίση στην Ανάπτυξη: Στρατηγικές, Διακυβεύματα, Πολιτικές», 4-5 Απριλίου 2014, Βόλος, Παν/μιο Θεσσαλίας - SEED Center -Ελληνικό Παρατηρητήριο LSE – ΚΕΠΕ.
44. Μωραΐτου, Ι., Λουκάκης, Π., (2014). 'Ο Ιστορικός Χώρος ως πολύ-παραγοντική απαίτηση σε όλα τα επίπεδα παρέμβασης' στα Πρακτικά του 18ου Επιστημονικού Συνεδρίου 'Περιφερειακή Εξειδίκευση και Επιχειρηματικότητα', Σύνδεσμος Ελλήνων Περιφερειολόγων, ΤΕΙ Κρήτης, Πολυτεχνείο Κρήτης, Περιοδικό Regional Science Inquiry, Πανεπιστήμιο των Ορέων, Κρήτη, 176-182.
45. Μωραΐτου Ι., Λουκάκης Π., 2014, "Προσεγγίσεις αναγκαίων δεικτών για την εκτίμηση προγραμματικών μεγεθών στον χωρικό σχεδιασμό", 12ο Επιστημονικό Συνέδριο του Ελληνικού τμήματος της Ευρωπαϊκής και Διεθνούς Εταιρείας Περιφερειακής Επιστήμης με θέμα «Αστική και Περιφερειακή Ανάπτυξη: σύγχρονες προκλήσεις», συνεδρία για τα «Σύγχρονα ζητήματα του

πολεοδομικού σχεδιασμού στην Ελλάδα», Πάντειο Πανεπιστήμιο, 27-28 Ιουνίου 2014, <http://grsa.prd.uth.gr/index.php/el/homepage/9-uncategorised/84-12o-taktiko-epistimoniko-synedrio-2014-ersa-gr>.

46. Μωραΐτου Ι., Λουκάκης Π., Βαρελίδης Γ., Βαρελίδης Κ., (2015). «Αξιολόγηση Βαθμού Αστικής Παρέμβασης από πλευράς Οικοδομικού Αποθέματος και Οικονομικοκοινωνικών Χαρακτηριστικών, με βάση Αντιπροσωπευτικά Οικοδομικά Τετράγωνα». Τόμος πρακτικών (υπό έκδοση) 13^ο Συνεδρίου (26-27 Ιουνίου) «Αυτοδιοίκηση και Τοπική & Περιφερειακή Ανάπτυξη: Σύγχρονες Προοπτικές», Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ι.Π.Α.).
47. Μωραΐτου Ι., 2015, «Αναγκαίοι Μηχανισμοί και Κοινωνικές Διεργασίες για τη προσέγγιση της εδαφικής και κοινωνικής συνοχής σε τοπική κλίμακα» Βόλος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
48. Παναγιωτάτου Ελ., *Θέματα ανάπτυξης του χώρου*, Ε.Μ.Π.
49. Παναγιωτάτου Ελ., *Συμβολή σε μια ενιαία θεώρηση του χώρου και σε μια άλλη σχεδιαστική πρακτική*, Ε.Μ.Π, Αθήνα 1988.
50. Pfeil E., *Grosstatdforschund*, Gebr. Janecke. Verlag, Hannover 1972.
51. Παπαδασκαλόπουλος Αθ., *Μέθοδοι Περιφερειακής Ανάλυσης*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1995.
52. Παπαδασκαλόπουλος, Α., Χριστοφάκης, Μ., (2011). 'Η εξειδίκευση του αναπτυξιακού ρόλου των αστικών κέντρων στον ελληνικό περιφερειακό προγραμματισμό μετά το 2000' στο Συλλογικό τόμο 'Αστική Ανάπτυξη στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση: Τάσεις και προοπτικές' Γιάννης Ψυχάρης και Γιώργος Φώτης (επιμ.), Βόλος, 53-69.
53. Πετράκος, Γ., (2009) 'Περιφερειακές Ανισότητες και Επιλεκτική Ανάπτυξη. Οι οικονομικές δυναμικές του χώρου και οι προϋποθέσεις άσκησης αποτελεσματικής Περιφερειακής Πολιτικής' στο Συλλογικό Τόμο '5 κείμενα για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη του χώρου', Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος.
54. ΥΠ.ΧΩ.Δ.Ε, *Προτάσεις Χωροταξικής Οργάνωσης των νομών της χώρας*, Αθήνα 1983.
55. ΥΠ.ΧΩ.Δ.Ε, *Μελέτες Περιβαλλοντικής Αναγνώρισης των νομών της χώρας*, Αθήνα 1984.
56. ΥΠ.ΧΩ.Δ.Ε, *Προτάσεις για τις ανοικτές πόλεις της χώρας κατά νομό*, Αθήνα 1984.
57. Χαστάογλου Β., *Κοινωνικές θεωρίες για τον αστικό χώρο*, εκδόσεις Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1982.
58. Χατζημιχάλης Κ., Βαΐου Ντ., *Περιφερειακή ανάπτυξη και εκβιομηχάνιση*, εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα 1979.
59. Ψυχάρης, Γ., (2009), «Η γεωγραφική διάσταση των δημόσιων δαπανών: επισκόπηση του ερευνητικού πεδίου σχετικά με τους προσδιοριστικούς παράγοντες της περιφερειακής κατανομής των δημόσιων επενδύσεων στην Ελλάδα», στο Συλλογικό Τόμο '25 κείμενα για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη του χώρου', Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος.